

memorii | jurnale

Charles Baudelaire, părintele modernității poetice europene, s-a născut la Paris pe 9 aprilie 1821. Pe lângă cele două volume de poeme apărute în timpul vieții lui, *Les Fleurs du Mal* (1857) și *Les Paradis artificiels* (1860), și volumele postume *Le Spleen de Paris: Petits poèmes en prose* (1869) și *Journaux intimes* (1887), a publicat numeroase cronică muzicale și de artă plastică, articole de critică literară și reflecții despre scriitorii contemporani. Critica din epocă i-a întâmpinat însă cu rezervă și uneori chiar cu aversiune scrierile, care sfidează morala și cutumele sociale ale vremii, introducând o nouă sensibilitate și o nouă estetică. Principalele coordonate ale poeziei lui – romantismul întunecat, valorificarea urâtului și răului, căutarea corespondențelor, simbolul și sugestia în transpunerea lumii prin limbajul poetic, supranaturalismul, dandysmul, complexul poetului damnat, spleenul, explorarea paradisurilor artificiale – vor fi și miezul mării poezii a secolului XX.

Primele însemnări cu titlul *Fusées. Suggestions (Rachete. Sugestii)* datează din 1855, iar primele „note“ pentru *Mon cœur mis à nu (Inima mea dezvăluită)*, din 1859, ambele titluri fiind inspirate cel mai probabil de unele reflecții din *Marginalia* lui Edgar Allan Poe (care i-a fost cel mai apropiat model literar și uman și pe care, traducându-l în franceză și dedicându-i ample studii critice, l-a făcut cunoscut publicului european). Din corespondența lui Baudelaire reiese limpede că intenționa să dea acestor pagini forma unor opere încheiate și că le destina publicării: *Inima mea dezvăluită* trebuia să devină „o mare carte despre mine însumi“, „o carte cu năduf“ în care „am să-mi adun toate mâniile“. Dar au fost ordonate și reunite în volum abia la douăzeci de ani după moartea lui, sub titlul *Jurnale intime*. Sunt texte cu un caracter fragmentar și eteroclit, majoritatea extrem de scurte, iar multe au formă de aforisme sau de schițe pentru viitoare proiecte. Ele conțin însă idei esențiale ale esteticii baudelairiene, despre artă (muzică, pictură, teatru), rolul artistului în lume și în societate, politică, geniu, inspirație și muncă, religie și Dumnezeu, dragoste, feminitate etc. *Jurnalele intime* pot fi considerate de aceea o autentică și curajoasă autobiografie, un ghid de „conduită, morală și metodă“ atât în viață, cât și în literatură al unui spirit nonconformist și vizionar, care și-a dorit să rămână mereu „străin lumii și idolilor ei“, asumându-și în același timp prețul acestei „imperinențe“: critici, respingere, datorii, depresii, boala și în cele din urmă moartea, la doar 46 de ani.

Charles
Baudelaire
Jurnale intime

Traducere din franceză, prefață și note de
Liliana Alexandrescu

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Marieva Ionescu
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
DTP: Emilia Ionașcu, Dan Dulgheru

Tipărit la Real

Charles Baudelaire
Journaux intimes (Fusées, Mon cœur mis à nu)

© HUMANITAS, 2017, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
Baudelaire, Charles
Jurnale intime / Charles Baudelaire; trad. din franceză,
note și pref. de Liliana Alexandrescu. –
București: Humanitas, 2017
ISBN 978-973-50-5460-1
I. Alexandrescu, Liliana (trad.; note; pref.)
821.133.1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 021/311 23 30

Notă asupra ediției

Edițiile franceze care au stat la baza prezentului volum sunt:

– Charles Baudelaire, *Œuvres complètes*, notices, notes et éclaircissements de M. Jacques Crépet, Éditions Louis Conard, Paris, 1923–1953;

– Charles Baudelaire, *Œuvres complètes*, texte établi et annoté par Y.G. Le Dantec, Gallimard, Bibliothèque de la Pléiade, Paris, 1958.

Ediția românească inițială din care au fost detașate *Jurnalele* lui Baudelaire este: Charles Baudelaire, *Critică literară și muzicală. Jurnale intime*, traducere și note de Liliana Țopa, studiu introductiv de George Bălan, Editura pentru Literatură Universală, București, 1968.

Bineînțeles că extragerea părții finale din acel volum, care aduna laolaltă mai multe registre textuale, și proiectarea ei ca operă individuală într-o nouă versiune editorială, impunându-și propria specificitate ca gen – *jurnalul intim* –, a necesitat și o restructurare a întregului aparat critic; am evitat, printre altele, pe cât posibil notele referitoare (fantomatic) la vechiul

volum, astăzi probabil epuizat și oricum dificil de găsit. Pe de altă parte, în procesul de revizuire a traducerii mele de atunci, am schimbat titlul celui de-al doilea jurnal (*Inima mea așa cum este*) în: *Inima mea dezvăluită*, care mi s-a părut acum mai provocator și mai aproape de titlul *My Heart Laid Bare*, sugerat lui Baudelaire de o reflecție a lui Edgar Poe pentru o posibilă operă de reacție morală și socială fără inhibiții.

L. A.

RACHETE

I RACHETE

Chiar dacă Dumnezeu n-ar exista, Religia tot Sfântă și *Divină* ar fi.

Dumnezeu e singura ființă care, pentru a domni, nu are nici măcar nevoie să existe.

Ce e creat de spirit e mai viu decât materia.

Dragostea e gustul pentru prostituție. Nu există o singură plăcere nobilă care să nu poată fi redusă la prostituție.

La un spectacol, la un bal, fiecare e obiectul plăcerii oricui.

Ce este arta? Prostituție.¹

Plăcerea de a fi în mulțime e o expresie misterioasă a desfătării prin multiplicarea numărului.

Totul e număr. Numărul e în *tot*. Numărul e în individ. Beția e un număr².

Gustul concentrării productive trebuie să înlocuiască, la omul matur, gustul irosirii.

Dragostea poate decurge dintr-un sentiment generos: gustul pentru prostituție; dar e repede coruptă de gustul pentru proprietate.

Dragostea vrea să-și iasă din sine, să se confunde cu victima ei, asemenea învingătorului cu învinsul, și totuși să păstreze privilegiile cuceritorului.

Voluptățile celui care întreține o femeie sunt totodată de natura îngerului și de aceea a proprietarului. Caritate și ferocitate. Ele sunt chiar independente de sex, de frumusețe și de genul animal.

Întunecimea verde din serile umede ale verii.

Adâncime uriașă de gândire în locuțiunile vulgare, găuri săpate de generații de furnici.

Anecdota cu vânătorul privitoare la legătura intimă dintre ferocitate și dragoste.

II RACHETE

Despre femineitatea Bisericii, ca rațiune a atotputer-
niciei ei.

Despre culoarea violetă (dragoste stăpânită, tainică,
învăluită, culoare de canonică).

Preotul este imens pentru că te face să crezi într-o
mulțime de lucruri uimitoare.

Că Biserica vrea să facă și să fie totul e o lege a spi-
ritului omenesc.

Popoarele slăvesc autoritatea.

Preoții sunt slujitorii și sectarii imaginației.

Tronul și altarul, maximă revoluționară.

E. G. sau SEDUCĂTOAREA AVENTURIERĂ.³

Beție religioasă a marilor orașe. – Panteism. Eu sunt
toți; toți sunt eu.

Vârtej.

III RACHETE

Am mai scris, cred, în notele mele⁴ că dragostea sea-
mână foarte bine cu o tortură sau cu o operație chi-
rurgicală. Dar această idee poate fi dezvoltată în
felul cel mai amar. Oricât de îndrăgostiți și plini de
dorințe reciproce ar fi doi amanți, unul din ei va fi
întotdeauna mai calm sau mai puțin posedat decât

celălalt. Acesta, sau aceasta, e chirurgul sau călăul; celălalt, pacientul, victima. Auziți acele suspine, preludii la o tragedie a dezonoarei, acele gemete, acele horcăieli? Cine nu le-a proferat, cine nu le-a smuls fără cruțare? Și ce găsiți mai rău în cazna aplicată de niște călăi experți? Acești ochi de somnambul dați peste cap, aceste membre ai căror mușchi țâșnesc și se încoardă ca sub acțiunea unei pile galvanice, beția, delirul, opiul, în cele mai furioase urmări ale lor, nu vă vor da, cu siguranță, asemenea exemple, la fel de groaznice, de ciudate. Și chipul omenesc, pe care Ovidiu îl credea făcut doar ca să răsfângă astrele, iată-l vorbind numai printr-o expresie de ferocitate dementă sau destinzându-se într-un fel de moarte. Căci aș socoti, desigur, că fac un sacrilegiu dând numele de „extaz“ acestui soi de descompunere.

– Însălmântător joc, în care trebuie ca unul dintre jucători să-și piardă stăpânirea de sine!

Odată, de față cu mine, s-a pus întrebarea în ce constă cea mai mare plăcere a dragostei. Cineva a răspuns, firesc: în a primi – și un altul: în a te dărui.

– Primul a spus: plăcere a orgoliului! – iar celălalt: voluptate a umilinței! Toți spurcații ăștia vorbeau ca în *Urmarea lui Hristos*. În fine se găsi și un utopist neobrăzat care afirmă că cea mai mare plăcere în dragoste e de a zămisli cetățeni pentru patrie.

Eu, unul, spun: voluptatea unică și supremă a dragostei stă în certitudinea de a face *răul*.⁵ – Iar băr-

batul și femeia știu din naștere că în rău se află orice voluptate.

IV PLANURI. RACHETE. PROIECTE

- Comedia în genul lui Silvestre.
Barbara și Oaia.⁶
- Chenavard a creat un tip suprauman.⁷
- Urarea mea lui Levaillant⁸.
- Prefață, amestec de misticitate și voioșie.
Vise și teoria Visului ca la Swedenborg.

Gândirea lui Campbell (*The Conduct of Life*).⁹

Concentrare.

Puterea ideii fixe¹⁰.

- Sinceritatea absolută, mijloc de originalitate.
- A povesti pompos lucruri comice...¹¹

V RACHETE. SUGESTII

Când un om cade la pat¹², aproape toți prietenii lui au dorința secretă să-l vadă murind; unii ca să constate că avea o sănătate mai șubredă decât a lor; alții, în speranța dezinteresată de a studia o agonie.

Desenul arabesc e cel mai spiritualist dintre desene.¹³

VI RACHETE. SUGESTII

Omul de litere pune în mișcare capitaluri și inspiră gustul gimnasticii intelectuale.

Desenul arabesc e cel mai ideal din toate.

Iubim femeile cu cât ne sunt mai străine. A iubi femeile inteligente e o plăcere de pederast. Așadar, bestialitatea exclude pederastia.

Spiritul de bufonerie poate să nu excludă mila, dar asta se întâmplă rar.¹⁴

Entuziasmul care are alt obiect decât abstracțiile e un semn de slăbiciune și de boală.

Un trup costeliv e mai gol, mai indecent decât unul gras.¹⁵

VII

– *Cer tragic*. Epitet de ordin abstract aplicat unei ființe materiale.

– Omul bea lumina odată cu atmosfera. Așadar, poporul are dreptate când zice că aerul noapții e nesănătos pentru lucru.

– Poporul e un adorator înnăscut al focului.
Focuri de artificii, incendii, incendiatori.

Dacă presupui un adorator înnăscut al focului, un *pars înnăscut*, poți crea o nuvelă.

VIII

Erorile de interpretare a fizionomiilor se datoresc eclipsării imaginii reale de către halucinația pe care a provocat-o.

Cunoaște deci desfătările unei vieți aspre; și roagă-te, roagă-te fără încetare. Rugăciunea e un rezervor de forță. (*Altar al voinței. – Dinamică morală. – Vrajitoria sfintelor taine. – Igienă a sufletului.*)

Muzica adâncește cerul.

Jean-Jacques spunea că nu intră niciodată într-o cafenea fără o anumită emoție. Pentru o fire timidă, controlul biletelor la teatru seamănă întru câtva cu tribunalul din Infern.¹⁶

Viața nu are decât un singur farmec adevărat: farmecul *Jocului*. Dar dacă nu-ți pasă dacă pierzi sau câștigi?¹⁷

IX SUGESTII. RACHETE

Națiunile n-au oameni mari decât în pofida voinței lor – ca și familiile.¹⁸ Ele fac tot ce pot ca să nu-i

aibă. Și astfel, omul mare are nevoie, pentru a exista, să posede o forță de atac mai mare decât forța de rezistență desfășurată de către milioane de indivizi.

Cu privire la somn, aventură sinistră de fiecă seară, se poate spune că oamenii adorm zilnic cu o cutezanță care ar fi de neînțeles dacă n-am ști că vine din necunoașterea primejdiei¹⁹.

X

Există piei carapace față de care disprețul nu mai e o răzbunare.

Mulți prieteni, multe mânuși. Cei care m-au iubit erau oameni disprețuiți, aș zice chiar de disprețuit, dacă aș ține să-i măgulesc pe oamenii cumsecade.

Girardin să vorbească latinește! *Pecudesque locutae*²⁰.

Îi era dat unei Societăți necredincioase să-l trimită pe Robert Houdin la arabi pentru a-i abate de la miracole.²¹

XI

Aceste frumoase și mari corăbii, imperceptibil legă-nate pe apa liniștită, aceste corăbii robuste, cu aer

lenevos și nostalgic, nu ne spun oare într-o limbă mută: Când pornim spre fericire?²²

Să nu uităm în dramă partea miraculoasă, vrăjitoria și romanescul.

Mediile, atmosferele, de care trebuie să fie îmbibată o întreagă povestire. (De văzut *Usher*²³ și de referit la senzațiile profunde ale hașișului și opiului.)

XII

Sunt oare nebunii matematice și nebuni care gândesc că doi și cu doi fac trei? Altfel spus – halucinația poate ea oare, dacă aceste cuvinte nu sunt incompatibile, să invadeze faptele de pură judecată? Dacă un om obișnuindu-se cu lenea, cu visarea, cu trândăvia, până la a lăsa mereu pe mâine lucrul important, un alt om l-ar trezi într-o bună dimineață cu lovituri de bici și l-ar biciui fără milă până ce, neputând lucra din plăcere, ar lucra de frică, omul acela – biciuitorul – n-ar fi într-adevăr prietenul, binefăcătorul lui? De altfel, cu mult mai multă dreptate s-ar putea afirma aici că plăcerea vine pe urmă decât că dragostea vine după nuntă.

La fel în politică, adevăratul sfânt e acela care biciuie și ucide poporul pentru binele poporului.

Cuprins

Repere pentru un destin (prefață de Liliana Alexandrescu)	5
Notă asupra ediției	29
RACHETE	31
INIMA MEA DEZVĂLUITĂ	59
Anexă [Notă autobiografică]	III
Note	II3